

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Białymstoku

LBI.410.001.11.2018
P/18/001

00391018

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Białymstoku
ul. Akademicka 4, 15-267 Białystok
T +48 85 874 81 00, F +48 85 874 81 33
lbi@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

<i>Numer i tytuł kontroli</i>	P/17/001 - Wykonanie budżetu państwa w 2017 roku
<i>Jednostka kontrolowana</i>	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Bargłowie Kościelnym (dalej „GOPS”), 16-320 Bargłów Kościelny ul. Augustowska 47 (dowód: akta kontroli str. 1-2)
<i>Kierownik jednostki kontrolowanej</i>	Agnieszka Kwiecińska – Kierownik GOPS ¹ (dowód: akta kontroli str. 3)
<i>Podstawa prawna</i>	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli. ²
<i>Jednostka przeprowadzająca kontrolę</i>	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Białymstoku
<i>Kontroler</i>	Henryk Dąbrowski – główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LBI/16/2018 z dnia 13 stycznia 2018 r.

II. Cel i zakres kontroli

Celem kontroli było dokonanie oceny wykorzystania dotacji celowych uzyskanych z budżetu państwa w 2017 roku [w części 85/20 – województwo podlaskie] na świadczenia wychowawcze i alimentacyjne, pod względem legalności, gospodarności i rzetelności. Ocenie podlegały w szczególności:

- prawidłowość zapotrzebowania środków dotacji celowych na realizację zadań z zakresu administracji rządowej, określonych w ustawie z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci³ oraz w ustawie z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów⁴,
- wykorzystanie dotacji uzyskanych z budżetu Wojewody Podlaskiego na realizację powyższych zadań,
- prowadzenie działań wobec dłużników funduszu alimentacyjnego,
- prawidłowość i terminowość sporządzenia rocznych sprawozdań budżetowych Rb-50 o wydatkach związanych z wykonaniem zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych jednostkom samorządu terytorialnego.

III. Charakterystyka kontrolowanej jednostki

GOPS jest samorządową jednostką budżetową realizującą w Gminie Bargłów Kościelny m.in. zadania określone ustawą o świadczeniach wychowawczych i ustawą o pomocy uprawnionym do alimentów. W 2017 r. GOPS otrzymał na realizację tych zadań dotacje w łącznej kwocie 6.882,7 tys. zł, z których wykorzystał 6.822,1 tys. zł. Powyższe zadania realizowane były przez trzech z 10 zatrudnionych w GOPS pracowników merytorycznych oraz głównego księgowego. (dowód: akta kontroli str. 4-13, 19 i 300)

¹ Od 1 sierpnia 2008 roku

² Dz. U. z 2017 r., poz. 524. Ustawa zwane dalej „ustawą o NIK”.

³ Dz. U. z 2017 r., poz. 1851, ze zm. Ustawa zwana dalej „ustawą o świadczeniach wychowawczych”, ustanawiająca Program Rodzina 500 Plus.

⁴ Dz. U. z 2017 r. poz. 489, ze zm. Ustawa zwana dalej „ustawą o świadczeniach alimentacyjnych”.

Ocena ogólna

Uzasadnienie
oceny ogólnej

IV. Ocena kontrolowanej działalności

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie⁵ wykorzystanie przez GOPS dotacji otrzymanych w 2017 roku na realizację zadań z zakresu administracji rządowej, określonych w ustawie o świadczeniach wychowawczych oraz ustawie o świadczeniach alimentacyjnych.

W GOPS rzetelnie zapotrzebowywano środki niezbędne do realizacji zadań w zakresie wypłaty świadczeń: wychowawczych w ramach Programu *Rodzina 500 Plus* i alimentacyjnych. Otrzymane dotacje wykorzystano zgodnie z przeznaczeniem oraz prawidłowo i terminowo rozliczono. Prawidłowo i terminowo sporządzono sprawozdania Rb-50 o wydatkach związanych z wykonywaniem zadań z zakresu administracji rządowej oraz sprawozdania rzeczowo-finansowe dotyczące świadczeń wychowawczych i alimentacyjnych. Stwierdzone w trakcie kontroli nieprawidłowości nie miały wpływu na ocenę realizacji wydatków z otrzymanych w 2017 roku dotacji. Polegały na niepodejmowaniu wobec dłużników funduszu alimentacyjnego wszystkich możliwych działań przewidzianych przepisami ustawy o świadczeniach alimentacyjnych, mogących wpłynąć na skuteczność egzekucji należności z tytułu świadczeń wypłaconych z funduszu alimentacyjnego

V. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Dane ogólne

GOPS w 2017 roku otrzymał (za pośrednictwem Urzędu Gminy w Bargłowie Kościelnym, dalej: „Urząd”) 8.055,7 tys. zł z dotacji celowej przyznanej przez Wojewodę Podlaskiego na realizację 13 zadań własnych i zleconych Gminie, z czego wykorzystał 7.989,5 tys. zł, tj. 99,2%. Najwięcej środków otrzymano na:

- świadczenia wychowawcze – 4.633,5 tys. zł (wykorzystano 4.632,4 tys. zł),
- świadczenia rodzinne, świadczenia z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego⁶ – 2.249,2 tys. zł (2.189,7 tys. zł),
- wypłatę zasiłków okresowych w części gwarantowanej z budżetu państwa – 625,0 tys. zł (607,3 tys. zł),
- pomoc w zakresie dożywiania – 183,8 tys. zł (167,2 tys. zł).

(dowód: akta kontroli str. 19-23)

W ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020 GOPS realizował także program *Aktywnym bądź?*, o umownej wartości 374,5 tys. zł (w tym dofinansowanie w 2017 roku wyniosło 106,0 tys. zł).

(dowód: akta kontroli str. 19-23 i 108)

2. Zapotrzebowanie i rozliczenie dotacji na realizację zadań z zakresu wsparcia rodzin w ramach Programu *Rodzina 500 Plus* i świadczeń z funduszu alimentacyjnego

Opis stanu
faktycznego

2.1. Wydatki GOPS na 2017 rok, finansowane z dotacji celowych budżetu państwa, w rozdziale 85501 „Świadczenie wychowawcze” (na wypłatę świadczeń w ramach programu *Rodzina 500 Plus*) określone zostały pierwotnie na 4.435 tys. zł, a w rozdziale 85502 „Świadczenia rodzinne, świadczenie z funduszu alimentacyjnego oraz składki

⁵ W kontroli wykonania budżetu państwa w 2017 r. Najwyższa Izba Kontroli stosuje następujące oceny: pozytywna i negatywna. W przypadku gdy nie zostały spełnione kryteria ani dla oceny pozytywnej ani dla negatywnej stosuje się ocenę opisową.

⁶ Dalej: „świadczenia rodzinne i alimentacyjne”.

⁷ Program polegał na prowadzeniu aktywizacji zawodowej i społecznej 28 uczestników zagrożonych wykluczeniem społecznym.

na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego" (m.in. na wypłatę świadczeń alimentacyjnych) na 2.174 tys. zł⁸. (dowód: akta kontroli str. 19-23)

W trakcie roku, kierując się aktualnym stanem realizacji zadań oraz przewidywanym wykonaniem, GOPS przekazywał do Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego w Białymstoku (dalej: „PUW”), informacje o niedoborach i nadwyżkach środków za pomocą Centralnej Aplikacji Statystycznej („CAS”). Główny księgowy GOPS wyjaśniła, że „wydatki na wypłatę świadczeń wychowawczych i z funduszu alimentacyjnego szacowano, biorąc pod uwagę wykonanie z poprzedniego roku, dane z ewidencji ludności oraz ilość złożonych wniosków na okres zasiłkowy. Z uwagi na fakt, iż świadczenia rodzinne i fundusz alimentacyjny planowane są w jednym rozdziale klasyfikacji budżetowej, w GOPS nie wyszczególniano planowanych kwot na te poszczególne świadczenia. Prowadzono natomiast ewidencję poszczególnych świadczeń wypłacanych w ramach rozdziału 85502 klasyfikacji budżetowej”. (dowód: akta kontroli str. 19-35)

W 2017 roku GOPS występował do PUW (przy wykorzystaniu aplikacji CAS) o dokonanie następujących zmian wielkości analizowanych dotacji:

- zwiększenie o 115,5 tys. zł (26 lipca 2017 r.), a następnie o 83 tys. zł (10 listopada 2017 r.) środków na świadczenia wychowawcze, z uwagi na ilość złożonych wniosków do GOPS oraz rozpatrzonych przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Białymstoku. W obu przypadkach dotacja została zwiększona o wnioskowaną kwotę⁹,
- zwiększenie o 160 tys. zł dotacji na świadczenia rodzinne i alimentacyjne (18 lipca 2017 r.), w związku z przewidywanym niedoborem środków w III kwartale 2017 r., ze względu na ilość złożonych wniosków. Decyzją Wojewody Podlaskiego z 28 września 2017 r. otrzymano kwotę 155,9 tys. zł,
- o zmniejszenie o 114,9 tys. zł środków na świadczenia rodzinne i alimentacyjne (25 października 2017 r.) ponieważ stwierdzono ich nadmiar. Postanowieniem Wojewody Podlaskiego z 2 listopada 2017 roku uzyskano zmniejszenie dotacji o 80,7 tys. zł. (dowód: akta kontroli str. 19-23 i 308-314)

Kierownik GOPS wyjaśniła, że określając zapotrzebowanie środków na świadczenia rodzinne i alimentacyjne na II półroczu 2017 roku m.in. kierowano się obowiązującym przelicznikiem dochodów uzyskiwanych z gospodarstwa rolnego, który we wrześniu tego roku uległ zwiększeniu. Zmiana ta spowodowała, że część rodzin ubiegających się o świadczenia rodzinne i alimentacyjne, pomocy w tej formie nie mogła otrzymać, ponieważ przekroczono kryterium dochodowe, co spowodowało niższe wykorzystanie zaplanowanej dotacji. (dowód: akta kontroli str. 208-211)

2.2. Ostateczny plan wydatków w rozdziałach 85501 i 85502 na 2017 rok ustalony został odpowiednio na: 4.633,5 tys. zł i 2.249,2 tys. zł. Ze środków tych wydatkowano:

- 4.632,4 tys. zł (97,9% kwoty planowanej) na świadczenia wychowawcze, z tego 4.566,6 tys. zł na wypłatę świadczeń i 65,8 tys. zł (1,44% kwoty wypłaconych świadczeń)¹⁰ na pokrycie kosztów obsługi ich wypłat, tj. częściowe wynagrodzenia (wraz z pochodnymi), wypłacone czterem pracownikom zatrudnionym do przyjmowania i rozpatrywania wniosków oraz prowadzenia obsługi finansowej¹¹ i kierownikowi GOPS, a także pokrycie kosztów szkoleń i zakupu materiałów biurowych,

⁸ Kwoty dotacji ustalone zostały przez PUW i przyjęte budżetem Gminy uchwalonym na 2017 rok.

⁹ Decyzje Wojewody Podlaskiego z dnia 20 września i 29 listopada 2017 r.

¹⁰ Główna księgowa GOPS wyjaśniła, że nie było „potrzeby ponoszenia większych kosztów”.

¹¹ Tj. trzem pracownikom bezpośrednio pracujących przy przyjmowaniu i rozpatrywaniu wniosków oraz głównemu księgowemu.

- 2.189,7 tys. zł (tj. 97,3% kwoty planowanej) na wydatki w rozdziale 85502, w tym 190,7 tys. zł na wypłatę świadczeń alimentacyjnych. Koszty obsługi wypłaty świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych wyniosły 103,7 tys. zł¹², w tym koszty postępowań w sprawie ustalenia świadczeń alimentacyjnych i prowadzenia działań wobec dłużników funduszu alimentacyjnego - 5,7 tys. zł, tj. 3% wypłaconych świadczeń.

(dowód: akta kontroli str. 19-23, 42-82, 88-107 i 315)

W 2017 roku nie wystąpiły przypadki blokowania wydatków na świadczenia wychowawcze oraz alimentacyjne. (dowód: akta kontroli str. 19-23)

Niewykorzystane w 2017 roku środki z dotacji budżetu państwa na analizowane zadania zlecone w wysokości 60,7 tys. zł, tj. 1,1 tys. zł na wypłatę świadczeń wychowawczych (0,02% otrzymanych środków) oraz 59,6 tys. zł na wypłatę świadczeń z rozdziału 85502 (2,6%), GOPS przekazał na rachunek Urzędu w dniu 28 grudnia 2017 r. (termin zwrotu przez Urząd niewykorzystanej części dotacji przypadał 31 stycznia 2018 r., zgodnie z art. 168 ust.1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych¹³).

(dowód: akta kontroli str. 19)

2.3. Środki z budżetu państwa na finansowanie objętych kontrolą zadań zleconych (w rozdziałach 85201 i 85202 klasyfikacji budżetowej) GOPS otrzymywał z PUW (za pośrednictwem Urzędu), stosownie do składanych zapotrzebowań oraz w terminach umożliwiających pełną i terminową realizację zadań. Na przykład środki na wypłatę świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych otrzymano w 12 miesięcznych transzach, w kwotach stanowiących od 7,3% do 10% ogólnej kwoty zaplanowanej dotacji (po dokonanych zmianach). W badanym okresie nie kierowano do PUW monitów o przyspieszenie przekazywania środków. (dowód: akta kontroli str. 19-23 i 35)

Główna księgową GOPS wyjaśniła, że nie opracowano harmonogramu uzyskiwania poszczególnych transz dotacji celowych w 2017 roku, ponieważ środki finansowe otrzymywano w kwotach odpowiadających zapotrzebowanym złożonym do PUW, co umożliwiało stałą realizację zadań. (dowód: akta kontroli str. 35)

Ustalono
nieprawidłowości

Ocena cząstkowa

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia działania GOPS w zakresie zapotrzebowania i rozliczenia środków z dotacji celowych na realizację objętych kontrolą zadań.

3. Realizacja zadań dotyczących świadczeń wychowawczych i świadczeń z funduszu alimentacyjnego

Opis stanu
faktycznego

3.1. Przyjmowaniem i rozpatrywaniem wniosków o przyznanie świadczeń wychowawczych zajmowało się w GOPS trzech pracowników merytorycznych, posiadających upoważnienie wymagane przepisami art. 10 ust. 2 ustawy o świadczeniach wychowawczych. Prowadzeniem spraw związanych z udzielaniem świadczeń alimentacyjnych oraz podejmowaniem działań windykacyjnych wobec dłużników funduszu alimentacyjnego zajmował się jeden z trzech ww. pracowników, któremu Wójt udzielił upoważnienia wymaganego art. 8b i 8c ustawy o świadczeniach alimentacyjnych. Omawiani pracownicy posiadali pisemne zakresy czynności obejmujące ww. zadania, z wyjątkiem pracownika zobowiązanego do prowadzenia działań wobec dłużników alimentacyjnych, któremu obowiązek ten (w indywidualnym zakresie czynności) ustalono dopiero 20 lutego 2018 r.

(dowód: akta kontroli str. 11-18, 111-113, 144, 181, 208-211 i 231-232)

3.2. Dotacje otrzymane z budżetu państwa na realizację zadań zleconych w ramach Programu Rodzina 500 Plus wykorzystano na wypłatę 9.063 świadczeń wychowawczych, tj. o 2.132 więcej niż w 2016 roku (7.031 świadczeń¹⁴), które przyznano po pozytywnym

¹² Sfinansowano je środkami dotacji (kwota 63,8 tys. zł) i środkami własnymi (39,9 tys. zł).

¹³ Dz. U. z 2017 r. poz. 2077.

¹⁴ Wzrost ilości wypłaconych świadczeń wynika przede wszystkim z dłuższego okresu świadczeniowego (w 2016 roku program realizowany był od kwietnia).

rozpatrzeniu 470 wniosków (z 477 otrzymanych)¹⁵. W 2017 roku nie rozpatrzono trzech wniosków, które GOPS otrzymał w grudniu 2017 r. Stosownie do art. 21 ust. 5c ustawy o świadczeniach wychowawczych te trzy wnioski rozpatrzono w styczniu 2018 r. W 2017 roku świadczenia wychowawcze ustalono dla 847 dzieci, tj. 20 dzieciom więcej niż w 2016 r.¹⁶ (w roku tym w Gminie zamieszkiwało 1.261 dzieci).

(dowód: akta kontroli str. 114 i 316)

W 2017 roku GOPS:

- nie przeprowadzał oraz nie zlecał przeprowadzenia kontroli wykorzystania świadczeń wychowawczych. Pracownicy socjalni i asystenci rodzinni monitorowali natomiast wydatki 11 rodzin (w ramach wsparcia udzielanego wybranym rodzinom przez Asystenta Rodziny), nie stwierdzając nieprawidłowego wykorzystania środków otrzymanych w ramach Programu *Rodzina 500 plus*,
- nie otrzymał skarg dotyczących wypłat omawianych świadczeń,
- nie przekazywał świadczeń w formie rzeczowej lub w formie opłacania usług,
- nie stwierdził nienależnego pobrania świadczeń.

(dowód: akta kontroli str. 114 i 208-211)

3.3. Analiza 40 losowo wybranych postępowań, dotyczących ustalenia świadczeń wychowawczych, w tym 20 na okres świadczeniowy 2016/2017 w kwocie 18,5 tys. zł (miesięcznie) i 20 świadczeń ustalonych na okres świadczeniowy 2017/2018 w kwocie 20,0 tys. zł (miesięcznie), w wyniku których w 2017 roku wypłacono świadczenia w łącznej kwocie 226,5 tys. zł (4,9% zrealizowanych w 2017 roku) wykazała, że:

- wnioski złożone zostały na obowiązującym formularzach¹⁷, z uwzględnieniem wymaganych danych i załączników,
- stosownie do postanowień art. 5 ust. 3 i 4 oraz art. 18 ust. 1 ustawy o świadczeniach wychowawczych, zasiłki przyznano osobom spełniającym ustawowe kryteria, na jeden okres świadczeniowy,
- decyzje ustalające prawo do świadczeń wydano terminowo, po zweryfikowaniu danych osobowych oraz o uzyskiwanym dochodzie, przy wykorzystaniu danych ewidencyjnych GOPS oraz pozyskaniu informacji z innych elektronicznych baz danych (Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, urzędów skarbowych i bazy Pesel),
- decyzje o przyznanych świadczeniach spełniały wymogi art. 107 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego¹⁸,
- świadczenia wypłacono terminowo i w kwotach określonych decyzjami, przestrzegając postanowień art. 21 ustawy o świadczeniach wychowawczych,
- w jednym przypadku (z 40 zbadanych) błędnie obliczono dochód rodziny ubiegającej się o świadczenie, co jednak nie miało wpływu na prawo do tego świadczenia.

(dowód: akta kontroli str. 109-110 i 115-124)

3.4. Na wypłatę 525 świadczeń z funduszu alimentacyjnego w 2017 roku wydatkowano 190,7 tys. zł, tj. o 6,1 tys. zł (o 3,3%) więcej, niż w 2016 roku, kiedy to wypłacono 581 świadczeń (więcej o 56). Miała na to wpływ wysokość zasądzonych alimentów. Analiza 15 (z 29) losowo wybranych postępowań dotyczących przyznania i wypłaty świadczeń z funduszu alimentacyjnego, w wyniku których w 2017 roku wypłacono świadczenia w wysokości 38,4 tys. zł (20,1% wykorzystanych w tym roku środków) wykazała, że:

¹⁵ Cztery wnioski rozpatrzono negatywnie z uwagi na przekroczenie kryterium dochodowego, uprawniającego do otrzymania świadczenia na pierwsze dziecko.

¹⁶ W 2016 roku w Gminie zamieszkiwało 1.261 dzieci, a w 2017 r. - 1.237.

¹⁷ Określonym w rozporządzeniach Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 18 lutego 2016 r. w sprawie sposobu i trybu postępowania w sprawach o świadczenie wychowawcze (Dz. U., poz. 214) oraz z dnia 27 lipca 2017 r. w sprawie sposobu i trybu postępowania w sprawach o przyznanie świadczenia wychowawczego oraz zakresu informacji, jakie mają być zawarte we wniosku, zaświadczeniach i oświadczeniach o ustalenie prawa do świadczenia wychowawczego (Dz. U. poz. 1465).

¹⁸ Dz. U. z 2017 r. poz. 1257, ze zm.

- w toku 15 postępowań, przeprowadzonych na podstawie art. 15 i 15a ustawy o świadczeniach alimentacyjnych, rozstrzygnięć dokonano na podstawie wszystkich wymaganych dokumentów;
- prowadząc postępowania dopełniono obowiązku wynikającego z art. 15a ust. 1 pkt 1–4 ustawy o świadczeniach alimentacyjnych i zweryfikowano informacje o wielkości dochodów uzyskiwanych przez rodziny wnioskodawców oraz dane identyfikacyjne osób uprawnionych do świadczeń. Wyplacono je osobom spełniającym kryteria dochodowe ustalone w art. 9 ust. 2 ww. ustawy¹⁹;
- świadczenia przyznano na rzecz dzieci do ukończenia 18 lat, a w przypadkach gdy uczyły się w szkole średniej lub wyższej – do ukończenia 25 roku życia, zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy o świadczeniach alimentacyjnych;
- świadczenia przyznawano w wysokości ustalonych alimentów, jednak nie wyższej niż 500 zł, zgodnie z art. 10 ust. 1 powyższej ustawy;
- zgodnie z art. 2 pkt 8 ustawy o świadczeniach alimentacyjnych prawo do świadczeń ustalano na okres świadczeniowy od 1 października 2017 r. do 30 września 2018 r. z uwzględnieniem art. 18 ww. ustawy i wypłacano w okresach miesięcznych, stosownie do art. 20 tej ustawy. (dowód: akta kontroli str. 130-143)

3.5. Stan należności z tytułu wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego na koniec 2017 roku wynosił 1.493,8 tys. zł i był wyższy niż na koniec 2016 r. o 197,5 tys. zł (o 15,2%). W 2017 roku dochody uzyskane w związku z wyegzekwowaniem przez komorników sądowych od dłużników alimentacyjnych należności z tytułu świadczeń wypłaconych z funduszu alimentacyjnego wynosiły 67,1 tys. zł. W porównaniu do 2016 roku zwiększyły się o 43,9% (46,7 tys. zł), co m. in. wynikało z większej liczby osób, od których wyegzekwowano omawiane należności (tj. z 12 osób w 2016 roku do 16 osób w 2017 roku). W latach 2016-2017 liczba dłużników (40) funduszu alimentacyjnego nie uległa zmianie (dowód: akta kontroli str. 172)

3.6. Analiza kwartalnych sprawozdań rzeczowo-finansowych z realizacji zadań przewidzianych w ustawie o świadczeniach alimentacyjnych oraz akt sprawy wszystkich 40 dłużników alimentacyjnych, którzy na koniec 2017 roku zalegali z wpłatą 1.493,8 tys. zł wykazała, że:

- a) Po przyznaniu osobom uprawnionym świadczeń z funduszu alimentacyjnego, GOPS bezzwłocznie przekazywał właściwym komornikom, kopie decyzji w sprawie przyznania świadczeń oraz informacje o planowanych terminach wypłat. Do komorników sądowych nie kierowano jednak wniosków o wszczęcie postępowania egzekucyjnego lub przyłączenie się do już prowadzonego postępowania wobec dłużników alimentacyjnych, co opisano w dalszej części wystąpienia pokontrolnego, w sekcji „Ustalone nieprawidłowości”;
- b) Wywiady alimentacyjne przeprowadzono w dwóch spośród 17 przypadkach, w których w 2017 roku należało je przeprowadzić w myśl art. 4 ust. 1 (w związku z art. 3 ust. 5 pkt. 2) ustawy o świadczeniach alimentacyjnych. W wyniku tych wywiadów ustalono, że dłużnicy nie wywiązywali się ze zobowiązań alimentacyjnych na skutek braku zatrudnienia, chociaż byli zarejestrowani w charakterze poszukującego pracy. Mimo tego nie wystąpiono do Powiatowego Urzędu Pracy w Augustowie o aktywizację zawodową dłużników, co opisano w dalszej części niniejszego wystąpienia pokontrolnego, w sekcji „Ustalone nieprawidłowości”;
- c) W przypadku 10 dłużników alimentacyjnych, zamieszkałych na terenie innych gmin, w okresie od 5 października 2017 r. do 16 stycznia 2018 r. wystąpiono z wnioskiem do organu właściwego dłużnika o podjęcie wobec nich odpowiednich działań;
- d) W żadnym przypadku (dotyczącym 31 dłużników alimentacyjnych zalegających ponad 6 miesięcy) o stanie ich zobowiązań wobec funduszu alimentacyjnego w kwocie 1.278,4 tys. zł nie złożono informacji do biura informacji gospodarczej, co omówiono

¹⁹ W jednym przypadku błędnie obliczono dochód rodziny osoby ubiegającej się o świadczenie, co nie miało wpływu na prawo do tego świadczenia.

w dalszej części niniejszego wystąpienia pokontrolnego, w sekcji „Ustalone nieprawidłowości”. (dowód: akta kontroli str. 174-180, 182-204, 231-298 i 307)

W sprawozdaniach rzeczowo-finansowych z realizacji zadań przewidzianych w ustawie o świadczeniach alimentacyjnych w 2017 roku, zgodnie ze stanem faktycznym, nie wykazano innych – poza dwoma wywiadami alimentacyjnymi – działań wobec dłużników funduszu alimentacyjnego. Kierownik GOPS wyjaśniła, że sprawozdania te analizowali podlegli jej pracownicy i „nie zgłaszali nieprawidłowości”. (dowód: akta kontroli str. 210)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie działań podejmowanych wobec dłużników alimentacyjnych polegające na:

- 1) Nieprzeprowadzeniu 15 spośród 17 wywiadów alimentacyjnych, jakie należało przeprowadzić w 2017 roku, w myśl art. 4 ust. 1 ustawy o świadczeniach alimentacyjnych. Pracownik zobowiązany do prowadzenia działań wobec dłużników alimentacyjnych wyjaśnił, że dłużników nie wzywał w celu przeprowadzenia powyższego wywiadu, ponieważ „przeprowadzone w 2015 roku i 2016 roku wywiady alimentacyjne wykazały, że dłużnicy alimentacyjni nie posiadali majątku i nie uzyskiwali dochodów, co stawiało pod znakiem zapytania sens przeprowadzania z nimi rokrocznych wywiadów alimentacyjnych”, (dowód: akta kontroli str. 230 i 307)
- 2) Niepoinformowaniu powiatowego urzędu pracy o potrzebie aktywizacji zawodowej dwóch dłużników, którzy będąc bezrobotnymi nie byli w stanie wywiązać się z obowiązku alimentacyjnego, co stanowiło naruszenie art. 5 ust. 2 pkt 2 ustawy o pomocy uprawnionym do alimentów. Pracownik prowadzący omawiane postępowania wyjaśnił, że „nie zwrócił uwagi” na wymóg zgłoszenia potrzeby aktywizacji bezrobotnych. (dowód: akta kontroli str. 149, 160-171, 230, 233 i 238-298)
- 3) Niewykorzystaniu (w 2017 roku i latach wcześniejszych) możliwości określonych art. 27 ust. 3 i 3a ustawy o świadczeniach alimentacyjnych (wprowadzonych z dniem 18 września 2015 r.) dochodzenia należności przypadających (w sumie) od 32 dłużników alimentacyjnych. Dopiero w dniach od 18 stycznia do 13 lutego 2018 r. zgłoszone zostało do komorników sądowych, prowadzących postępowanie egzekucyjne w celu zaspokojenia roszczeń osoby uprawnionej z tytułu alimentów (poprzez wnioski o przyłączenie się do postępowania egzekucyjnego), ciążące na 32 osobach zadłużenie w kwocie 1.017,8 tys. zł (sięgające okresu świadczeniowego 2008/2009) które stanowiło 68,1% łącznego zadłużenia z końca 2017 roku. Pracownik prowadzący działania wobec dłużników alimentacyjnych wyjaśnił, że wcześniej wniosków tych nie złożył z uwagi na spiętrzenie prac wynikających z przyznawania świadczeń wychowawczych i rodzinnych, stypendiów szkolnych oraz świadczeń alimentacyjnych. (dowód: akta kontroli str. 174-176, 198, 205-207 i 234)
- 4) Niezgłoszeniu do biura informacji gospodarczej zadłużenia 31 dłużników alimentacyjnych, których zadłużenie powstało w okresie dłuższym niż 6 miesięcy (sięgające 2005 roku), co stanowiło naruszenie art. 8a ustawy o świadczeniach alimentacyjnych. Informacje o tym zadłużeniu, w kwocie 1.278,4 tys. zł (85,6% zadłużenia ogólnego), przekazano do biura informacji gospodarczej dopiero w dniach od 1 do 13 lutego 2018 r. (w trakcie kontroli NIK). Pracownik posiadający upoważnienie Wójta Gminy do podejmowania działań wobec dłużników alimentacyjnych wyjaśnił, że: „bieżące zadania nie pozwoliły na wcześniejsze działania”. (dowód: akta kontroli str. 174-176, 197-198 i 205-207)

W myśl obowiązujących od 2010 roku przepisów art. 8a ustawy o świadczeniach alimentacyjnych w razie powstania zaległości za okres dłuższy niż 6 miesięcy informacje o zobowiązaniach dłużnika alimentacyjnego, wynikających z tytułów, o których mowa w art. 28 ust. 1 powyższej ustawy należy przekazywać do biura informacji gospodarczej.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia wykorzystanie dotacji budżetowych uzyskanych na wypłatę świadczeń wychowawczych i alimentacyjnych. Nie podejmowano jednak wszystkich możliwych działań wobec dłużników funduszu alimentacyjnego, mogących wpłynąć na skuteczność egzekucji należności z tytułu wypłaconych świadczeń.

Opis stanu
faktycznego

4. Prawdliwość sporządzania sprawozdań

GOPS sporządził sprawozdania rzeczowo-finansowe z realizacji zadań za 2017 roku z zakresu świadczeń:

- wychowawczych, które były zgodnie z wzorem określonym załącznikiem nr 3 do rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 18 lutego 2016 r. w sprawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonania zadań z zakresu świadczenia wychowawczego²⁰,
- alimentacyjnych, które odpowiadały wzorowi określonymu załącznikiem do rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 grudnia 2015 r. w sprawie sprawozdań z realizacji zadań przewidzianych w ustawie o pomocy osobom uprawnionym do alimentów²¹.

(dowód: akta kontroli str. 125-129, 150-171 i 235-237)

Powyższe sprawozdania rzeczowo-finansowe terminowo przekazywano (w formie elektronicznej) do PUW. (dowód: akta kontroli str. 237)

Sprawozdania Rb-50 o wydatkach związanych z wykonywaniem zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych jednostkom samorządu terytorialnego ustawami za I, II, III i IV kwartał 2017 roku przekazano Wójtowi Gminy w terminach określonych w rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 16 stycznia 2014 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej²², tj. za I-III kwartał do 10-go dnia po upływie danego kwartału, a za IV kwartał – do 31 stycznia następnego roku. Wykazane w sprawozdaniu sporządzonym za 2017 rok kwoty planowanych i wykonanych wydatków w rozdziałach 85201 i 85202 klasyfikacji budżetowej były zgodne z saldami kont analitycznych prowadzonych dla tych rozdziałów w ewidencji księgowej GOPS.

(dowód: akta kontroli str. 212-221 i 237)

Ustalono
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia rzetelność i terminowość sporządzenia sprawozdań budżetowych Rb-50 oraz rzeczowo – finansowych, dotyczących świadczeń wychowawczych i alimentacyjnych.

VI. Wnioski

Przedstawiając powyższe oceny wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi o bezzwłoczne podejmowanie wszystkich możliwych działań wobec dłużników alimentacyjnych, mogących wpłynąć na skuteczność egzekucji należności z tytułu świadczeń wypłaconych z funduszu alimentacyjnego.

VII. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden kierownikowi jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Białymstoku.

²⁰ Dz. U. poz. 212, ze zm. Przepisy te z dniem 1 października 2017 r. zastąpiono rozporządzeniem Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 28 września 2017 r. w sprawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonania zadań z zakresu świadczenia wychowawczego (Dz. U. poz. 1813).

²¹ Dz. U. poz. 2324, ze zm. Z dniem 1 października 2017 r. przepisy te zastąpiono rozporządzeniem Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 28 września 2017 r. w sprawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z realizacji zadań przewidzianych w ustawie o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. poz. 1812).

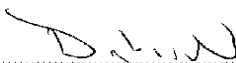
²² Dz. U. z 2016 r. poz. 1015, ze zm.

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK, proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

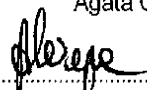
W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Białystok, dnia 21 marca 2018 roku.

Kontroler
Henryk Dąbrowski
główny specjalista kontroli państwowej

.....
podpis

DYREKTOR DELEGATURY
Najwyższej Izby Kontroli w Białymstoku
z up. WICEDYREKTOR
Agata Ciupa

.....
podpis